



**MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Stromová 1, 813 30 Bratislava 1
odbor pre verejné obstarávanie
oddelenie učebnicovej politiky

Vážený pán
Mgr. Richard Trnený
Tehelná 18
920 01 Hlohovec

Váš list číslo/zo dňa
číslo listu/zo dňa

Naše číslo
2017/10962:4-640A

Vybavuje/linka
Mgr. Draganová/311

Bratislava
04.09.2017

Vec
Odporúčacia doložka

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v súlade s § 13 ods. 6 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na základe odporúčania Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave

vydáva
odporúčaciu doložku

k didaktickému prostriedku pre základné školy: „**Sila ľudskosti – príbeh Nicholasa G. Wintona**“ od režiséra Mateja Mináča a zaraďuje ho do národného registra didaktických prostriedkov s odporúčacou doložkou.

Na základe vydania odporúčacej doložky nevzniká žiadateľovi finančný nárok na výrobu didaktického prostriedku z rozpočtu ministerstva. Školy si môžu na základe Vašej ponuky zakúpiť uvedený didaktický prostriedok zo svojich finančných prostriedkov.

Odporúčacia doložka má platnosť do 4. septembra 2019.

S pozdravom

Ing. Nina Nerušilová
riaditeľka

Na vedomie
ŠPÚ
Odbor základných škôl MŠVVaŠ SR

Telefón
+421 2/59 374 111

Internet
www.minedu.sk

Bankové spojenie
SK8081800000007000065236

IČO
00164381

ODBORNÉ STANOVISKO

Zodpovedný zamestnanec: Mgr. Marek Bubeník

Predkladateľ: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR /

o vydanie odporúčacej doložky požiadal Mgr. Richard Trnený

Názov diela: Sila ľudskosti – príbeh Nicholasa G. Wintona

Autor/-i: režisér Matej Mináč, producent Patrik Pašš

Stanovisko zodpovedného zamestnanca:

Dokument o Nicholasovi Wintonovi je fascinujúcim a veľmi emotívne spracovaným dielom slovenských autorov, ktorí za pomoci jedného zo zachránených detí, reportéra kanadskej CBC Joe Schlesingera a ďalších spolupracovníkov v rámci koprodukcie, spracovali do dokumentárnej podoby príbeh, ktorý ostal takmer zabudnutý. To by bola obrovská škoda, aj vzhľadom na počet ocenení, ktoré daný dokument zaslúžene získal. Ide v ňom o hrdinstvo, pravú ľudskosť a odvahu spojenú so zápasom o život nevinných obetí nacistickej ideológie. Je to príbeh, ktorý sa nás dotýka nielen ľudsky, ale i historicky s ohľadom na dejiny nášho národa, na dejiny Československa v čase jeho rozkladu. Osobne si neviem predstaviť lepší a úprimnejší spôsob vyjadrenia hlbokého posolstva, ako prepojenie životných osudov aktérov dokumentu s mužom, ktorému vďačia za život. Tento citový náboj je kľúčový a predstavuje to, čo by mali žiaci pri prezentácii filmu vnímať. Obzvlášť v dnešnom svete, keď sa udalosti spred takmer 75 rokov začínajú bagatelizovať. Niektorým to možno príde ako strašenie či zbytočné zameriavanie pozornosti na extrémizmus ako taký, no som presvedčený, že je čas, aby sa o tom opäť hovorilo viac. Tak ako mal Sir N. Winton predtuchu, že české a slovenské deti môžu skončiť s rodičmi v nacistickom pekle, tak aj my dnes môžeme vnímať signály, ktoré nás upozorňujú, že v spoločnosti nie je všetko v poriadku a toleranciu, úctu, ľudskosť nahrádza nedôvera, podvody, nenávisť. Miesto, kde sa tomuto problému treba naplno venovať je okrem rodiny práve škola, kde už dnes moderné technológie umožňujú vychovávať i vzdelávať atraktívnym spôsobom cez využitie mediálnych materiálov. Bolo by chybou tieto možnosti nevyužiť, hlavne ako máme po ruke tak výborný dokument, navyše doplnený v projekte Škola ľudskosti vhodnými aktivitami, rozvíjajúcimi kritické myslenie v diskusii. Tak silný dokument ako tento si zaslúži, aby mu bola venovaná pozornosť, či už pôjde o hodiny dejepisu, občianskej náuky, etickej výchovy alebo niektorú z prierezových tém. Využitie je skutočne široké, medzipredmetové. Je čas dať výučbe o hrozbách extrémizmus pevnú logickú štruktúru a zapojiť do nej okrem vzdelávacieho aspektu aj ten emocionálny. Z hľadiska dejepisného vyučovania sa na to najlepšie hodí práve oral history, tvoriaca základ dokumentu. Cez skutočné osudy ľudí, ktorí na vlastnej koži zažili hrôzy začínajúceho holokaustu a prišli o rodičov sa aj žiaci majú možnosť stať viac ľudskými, viac chápavejšími. Nech vidia, aká tragická bola realita tých rokov, aké následky zanechala na ľuďoch a nech sa z toho poučia, aby sa chyby minulosti neopakovali. Odporúčam využitie dokumentu na dvoch hodinách dejepisu v 9.

ročníku, kde prišlo k posilneniu hodinovej dotácie o jednu hodinu. Dve vyučovacie hodiny zodpovedajú aj dĺžke dokumentu (zaujímavé sú tiež bonusové materiály) aj potrebe zapojenia aktivít. Počas premietania by som sa sústredil predovšetkým na moment stretnutia Sira N. Wintona so zachránenými ľuďmi a fakt, že vďaka jeho prejavu dlho tajenej humanity je s postupom času možná existencia tisícok nových ľudských bytostí, často veľmi úspešných ako bolo možné spozorovať. Hlavným odkazom je teda ľudskosť. Sú na mieste otázky položené hneď na začiatku: Je nám všetko násilie sveta ukradnuté? Robíme niečo preto, ako bol svet lepší? Jeden múdry citát hovorí, že na víťazstvo zla stačí, aby dobrí ľudia nerobili nič. Ja by som to doplnil v tom zmysle, že niekedy stačí aby jeden človek urobil niečo dobré pre viac ľudí a dá tým príklad ľudskosti, ktorá inšpiruje mnohých. A o tom je pre mňa tento dokument, o víťazstve ľudskosti nad nenávisťou.

Zhrnutie: Stotožňujem sa v plnej miere s názormi recenzentov, ako aj s obsahom projektu Škola Ľudskosti. Vďaka citlivému spracovaniu a vyhnutiu sa násilným scénam je dokument vhodný už pre žiakov ZŠ, čo samozrejme nevylučuje jeho využitie aj na stredných školách. Celkovo je teda uvedený didaktický prostriedok vhodný na využitie v školách, predovšetkým na hodinách dejepisu v 9. ročníku, ale aj na iných predmetoch, prípadne môže byť využitý pri niektorej z prierezových tém. Po didakticko-metodickej stránke má spoločne s prislúchajúcimi navrhovanými aktivitami všetky predpoklady, aby sa stal účinnou pomôckou pri potláčaní extrémistických nálad u mladých ľudí a rozvíjal ich emocionálne prežívanie. Má výchovný i vzdelávací charakter. Navyše, je atraktívnou, efektívnou a zároveň časovo a obsahovo nenáročnou formou edukácie, ktorá má budúcnosť vo vyučovaní, najmä ak si uvedomíme potrebu zapojenia inovatívnych metód do edukačnej praxe. Práca s PC, filmom, historickými dokumentmi, oral history, dejiny každodennosti či diskusia so žiakmi sú príkladmi takýchto metód výučby. Ich časté využívania by malo viesť k posilneniu výchovy k humanizmu a celkovo rešpektu k ľudským právam.

Záver:

Dokumentárny materiálny didaktický prostriedok *Sila ľudskosti – príbeh Nicholasa G. Wintona* je v súlade so vzdelávacím štandardom pre predmet dejepis inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu. Odporúčam udeliť mu odporúčaciu doložku a zaradiť ho do zoznamu didaktických prostriedkov pre 9. ročník ZŠ.

podpis zodpovedného zamestnanca

V Bratislave 11.08.2017

Sila ľudskosti - Nicholas Winton (Dokumentárny / Životopisný film)

Česko / Slovensko, 2002, 64 min

Réžia: Matej Mináč

Kamera: Richard Krivda, Antonín Weiser, Peter Zubaľ

Hudba: Janusz Stokłosa

Stručný obsah:

V roku 1939 Nicholas Winton z vlastnej iniciatívy zachránil 669 prevažne židovských detí počas nacistickej okupácie Československa a cez hranice hitlerovského Nemecka sa mu podarilo prepraviť ich do Veľkej Británie. O svojom veľkom čine mlčal neuveriteľných 50 rokov. Nicholas Winton dodnes žije, má 94 rokov a volajú ho „britský Schindler“. Dokumentárnym filmom nás sprevádza Joe Schlesinger, reportér kanadskej tv stanice CBS, ktorý je jedným „wintonových zachránených detí“. Príbehy, ktoré rozprávajú zachránené deti, sa prelínajú s rozprávaním a spomínaním Nicholasa Wintona, dokumentárnymi dobovými a archívnymi zábermi. Ku koncu filmu sme svedkami dojímavej scény stretnutia Nicholasa Wintona so „svojimi deťmi“ po dlhých rokoch. Držiteľ International Emmy Award 2002 za najlepší dokumentárny film.¹

Gerhard Baumgartner (Meniaca sa rola holokaustu v rakúskej verejnej debate) uvádza: „Viac sa pýtame na to, čo sa dialo pred a po holokauste...čo sa stalo a ako sa to stalo, je stále dôležité, ale mladšia generácia sa bude pýtať, prečo sa to stalo, ako sa to mohlo stať.“ Niektoré svedectvá o uplynulých dobách sa nedajú získať inak, ako autentickou výpoveďou priamych účastníkov minulých dejov.

Film *Sila ľudskosti* ako aj celý následný projekt *Škola ľudskosti* sú ukážkou, ako možno moderným spôsobom priblížiť dejepisné učivo žiakom. V českom prostredí existuje množstvo výborných metodík, ktoré pracujú s filmom, alebo filmovými ukážkami. Použitie filmu hodnotia nasledovne: „Ukazuje se, že ve vztahu k paměťové rovině dějepisného vzdělávání spočívá hodnota filmu zejména v efektivitě. Nejde tedy pouze o to, co film zobrazuje, ale též jakým způsobem. Vycházíme z předpokladu, že naši historickou představivost formují ustálené vizuální figury s emocionálním nábojem... Dějepisná výuka by měla rozvíjet porozumění, které

¹ <http://www.kinema.sk/film/957/sila-ludskosti-nicholas-g-winton-sila-ludskosti.htm>

tento vzťah medzi jedincem a širším kolektívom reflektuje. Film zde opět nabízí řadu možností, jak tuto sociální dynamiku historie zachytit.“²

Autori projektu si volia správny postup. Vychádzajú z predpokladu, že žiaci by mali mať o filmom zachytenom období predstavu, v úvode počítajú s uvedením do dobového kontextu aj s predstavením samotného filmu a osoby Sira Wintona.

Samotný výber filmu je výbornou voľbou z niekoľkých dôvodov. Ako prvý by som uviedla, že ide o mimoriadne kvalitné dielo, ktoré smelo môžeme radiť k výnimočným dokumentom (viď ocenenia filmu) európskeho formátu.

Druhým dôvodom je, že film rozpráva príbehy detí, postihnutých holokaustom a tým je blízky kategórii školákov (násilné odlúčenie od rodiny, vytrhnutie zo známeho prostredia, jazyková bariéra...to všetko sú momenty pochopiteľné a uchopiteľné vnímaniu žiakov).

Tretím dôvodom je, že napriek silnému emotívnemu vyzneniu filmu nie sú v ňom drastické a naturalistické scény, ktoré by mohli problematicky vplývať na mladých divákov.

Ďalším dôvodom je príťažlivá sila pozitívneho príkladu- je to ukážka, ako sa dá dobro konať, že stojí za to vyjsť z hraníc svojho osobného pohodlia kvôli vyšším hodnotám. Toto je nesmierne dôležité hlavne v dnešnej dobe. Pri snahe zabrániť extrémistickým postojom je nesmierne dôležité akcentovať pozitívne hodnoty.

Film má primeranú dĺžku a dynamiku, jeho výpoveď je pochopiteľná pre žiakov druhého stupňa, no vie výpoveďou zaujať aj stredoškolákov. To sú práve cieľové skupiny, na ktoré sa autori projektu Škola ľudskosti orientujú.

Za veľmi dobrý zámer pokladám aj snahu zhodnotiť vplyv filmu a jeho odkazu prostredníctvom ďalších aktivít po premietaní. S filmom sa následne dá didakticky vhodne pracovať na triednických hodinách, hodinách etickej výchovy, hodinách dejepisu.

Výsledné hodnotenie: použitie filmu Sila ľudskosti ako učebnej pomôcky
ODPORÚČAM.

Vypracovala:

Mgr. Zuzana Kohútová, Gymnázium Milana Rúfusa, Ul. J. Kollára 2, 96501 Žiar nad Hronom
Recenzent za predmet DEJEPIS

² http://www.dejepis21.cz/userfiles/tiny_uploads/metodika_film/DvF-kap1.3.pdf

Posudok na dokumentárny film „Sila ľudskosti“ – Nicholas G. Winton

Nicholas G. Winton: Sila ľudskosti (SR, 2001, 64 min.)

Réžia: Matej Mináč. Scenár: Patrik Pašš, Matej Mináč. Kamera: Richard Krivda, Peter Zubaľa, Antonín Dahinel. Hudba: Janusz Stoklosa. Komentár napísal a nahovoril: Joe Schlesinger. Hrajú: Joe Schlesinger, Nicholas Winton, Vera Gissing...

Stručný obsah filmu:

V roku 1939 Nicholas Winton z vlastnej iniciatívy zachránil 669 prevažne židovských detí počas nacistickej okupácie Československa. Cez hranice hitlerovského Nemecka sa mu podarilo prepraviť ich do Veľkej Británie. O svojom veľkom čine mlčal neuveriteľných 50 rokov. Nicholas Winton dodnes žije, má 94 rokov a volajú ho „britský Schindler“. Dokumentárnym filmom nás sprevádza Joe Schlesinger, reportér kanadskej Tv stanice CBS, ktorý je jedným „wintonových zachránených detí“. Príbehy, ktoré rozprávajú zachránené deti, sa prelínajú s rozprávaním a spomínaním Nicholasa Wintona, dobovými dokumentárnymi a archívnymi zábermi. Ku koncu filmu sme svedkami dojímavej scény stretnutia Nicholasa Wintona so „svojimi deťmi“ po dlhých rokoch.¹

V príbehu ma najviac zaujalo, že pán Winton, vďaka náhode a svojej manželke, až po 50 rokoch odhalil verejnosti svoju úlohu v tomto príbehu. Bol to jednoduchý človek, pôsobil ako broker a je neuveriteľné, čo všetko dokázal vymyslieť, naplánovať a urobiť.

Winton bol človek, ktorý včas odhalil zlo a vďaka svojej výchove si cenil každý ľudský život a nesúdil nikoho len preto, že má inú farbu pleti, alebo je inej národnosti, vierovyznania. Avšak nikdy necítil potrebu dostať tento svoj obrovský ľudský čin do pozornosti. Záchranu detí bral ako samozrejmosť vychádzajúcu z ľudskej dobroty a nikdy o tom s nikým nehovoril. V dnešnej dobe chýba ľudská dobrota, snaha pomôcť bez nároku na odmenu.

Vnuk Laurence Winton ho opísal takto: "Vojny a konflikty boli vždy, každý deň sa o nich dočítame v novinách. Potom stretieme niekoho, kto číta rovnaké články, a rozhodne sa niečo urobiť. Taký je môj dedko. "

Dcéra sira Wintona napísala autobiografiu svojho otca. Podľa nej otec požiadal o jednu vec v súvislosti so životopisom: „Nehovor o hrdinstve a histórii, ale inšpiruj ľudí robiť dobro pre druhých. Aby si všimli , že aj oni môžu zmeniť svet.“

Tento film nie je len umelecká fikcia, ale pravdivý príbeh z nacistického obdobia. Je skutočným svedectvom o hrôzach spôsobených nacistami po celej Európe. Svedecké výpovede k filmu, dopomôžu k zreálneniu tejto histórie pre študentov bez toho, aby ich traumatizovali. Majú príležitosť vidieť ľudí prenasledovaných nacistami nie ako anonymnú masu obetí, ale ako jednotlivcov. Zameraním sa na príbehy jednotlivcov, ich morálnych dilem, ktorým museli čeliť a volieb, ktoré museli urobiť, sa história pre mladých ľudí stane bližšou a zaujímavejšou.

¹ <http://www.kinema.sk/film/957/sila-ludskosti-nicholas-g-winton-sila-ludskosti.htm>

Implementácia filmu „Sila ľudskosti“ do projektu „Škola ľudskosti“, je výborným nápadom. Plánované ciele autorov, ako pôsobiť na žiakov a formovať ich osobnosť, navodí atmosféru na premýšľanie o tom:

- že každý z nás je zodpovedný za svoje činy v spoločnosti,
- že náš dnešný život je oveľa lepší aj vďaka tomu, že sa bránime extrémnym prejavom a obmedzovaniu osobnej slobody jednotlivcov či skupín,
- že aj malý čin jednotlivca má význam a môže priniesť úžitok mnohým, či celej spoločnosti,
- že dôsledkom chýbnej morálky a postojov je treba predchádzať a jej prejavom sa treba brániť, alebo zaujať stanovisko, resp. vykonať čin, akciu, opatrenie.

Filmový štáb pri tvorbe filmu vykonal precíznu, dôkladnú, profesionálnu prácu. Opiera sa o dostupné fakty, archívne zábery, historické udalosti a svedecké výpovede účastníkov. Počas sledovania filmu mám pocit, že životné príbehy tvoria ucelený dokumentárny film, že sledujeme súbežne viaceré autobiografické témy. Témy, ktoré nám nastolili celospoločenské otázky z minulosti, ako aj súčasnosti - ľudskosť, ľudskú spolupatričnosť, nenávisť, obmedzovanie osobnej slobody, atď. Dnes, keď každý deň počujeme o nenávisti voči iným, má teda film veľkú aktuálnosť.

Dokumentárny film „Sila ľudskosti“ svojím dojímavým obsahom vyvoláva u diváka silné pozitívne emócie. Filmový čas (64 min.), dynamický strih ako aj hudba sú primerané pre danú cieľovú skupinu. Použitie tohto kvalitného diela **odporúčam** k projektu „Škola ľudskosti“, ako učebnú pomôcku, ale aj ako filmový materiál na rôzne diskusie na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky.

V Galante 10. 07.2017

Mgr. Ladislav Papp

Posudok na dokumentárny film *Sila ľudskosti – Nicholas Winton*

Keď sa režisér Matej Mináč oboznámil so životným príbehom Nicholasa Wintona, rozhodol sa nakrútiť o ňom dokumentárny film. Jeho rozhodnutie bolo motivované predovšetkým tým, že dovtedy verejnosť, predovšetkým na Slovensku a v Českej republike vôbec nepoznala, čo tento skromný Brit vykonal pre záchranu židovských detí.

Príbeh Nicholasa Wintona je obdivuhodný, pretože ako súkromná osoba so značne obmedzeným politickým a spoločenským vplyvom a nedostatočnými finančnými prostriedkami zachraňoval židovské deti tým, že vybavil ich vystaňovanie do Veľkej Británie, kde im s pomocou svojich známych našiel náhradné rodiny. Túto činnosť robil dovtedy, pokiaľ to bolo možné, a vďaka jeho odvážnemu úsiliu sa mu podarilo zachrániť niekoľko stoviek židovských detí, z ktorých mnohé dosiahli významné úspechy.

Film *Sila ľudskosti – Nicholas Winton* je dokumentárnym filmom, to znamená, že režisér využíva dostupné fakty, vo filme je použitých mnoho autentických výpovedí tak hlavného protagonistu, ako aj zachránených. Z hľadiska žánru by ho bolo možné kvalifikovať ako biografický film, a to aj napriek tomu, že spracováva len jednu etapu života Nicholasa Wintona.

Film je koncipovaný tak, aby nepodal len správu o činnosti Nicholasa Wintona počas tragických udalostí v období prenasledovania Židov, ale aby priblížil ľudskosť, ktorá viedla k záchrane židovských detí. Posolstvo filmu je univerzálne, zasiahne rovnako tých, ktorí žili v tomto období ako aj tých, ktorí v tejto dobe nežili. Osloví tak dospelého, ako aj detského diváka, pričom dospelý divák sa viac sústreďí na fakty, na dobové svedectvá, a detský divák zase dokáže sympatizovať s Nicholasom Wintonom a empaticky sa vcítiť do postavenia zachránených. Som presvedčený, že práve vyvážený vzťah medzi poznávacou a emocionálnou funkciou dokáže hlboko zaujať detského diváka a hlavne mu pomôže hľadať odpovede na otázky: Prečo je dôležité konať dobro? Prečo sú si ľudia rovnocenní? Prečo si musíme vážiť každého? a podobne. Je to celý diapazón otázok, ktoré sú dôležité najmä pre deti v školskom veku, pretože práve v tomto období sa utvárajú ich osobnostné rysy. Film poskytuje historické poznanie a rozvíja predovšetkým emocionálnu stránku osobnosti, teda tú stránku, ktorá zostáva v tieni odovzdávania informácií. Som presvedčený, že emocionálna zložka osobnosti je rovnako dôležitá ako racionálna zložka, súčasné humanitné vedy o človeku hovoria dokonca o emocionálnej inteligencii. Tento film vhodným spôsobom dokáže nielen rozvíjať emocionálnu inteligenciu, ale dokáže ešte niečo navyše, a to rozvíjať naratívne myslenie. Vo všeobecnosti možno povedať, že popri vedeckých modeloch skutočnosti obrovskú rolu v ľudskom živote zohrávajú príbehy. Ich prostredníctvom človek reaguje na to, s čím sa stretáva v živote, a je potrebné, aby dokázal rozlišovať medzi príbehmi, založenými na faktoch a fikčnými príbehmi. Príbehy založené na faktoch, na stopách, ktoré zanechali po sebe rôzne historické udalosti, slúžia poznaniu,

informujú človeka o historických udalostiach a osobnostiach, upozorňujú na tragické udalosti a varujú ľudí pred tým, aby sa zopakovali alebo aby pripustili, že sa môžu presadiť podobné negatívne tendencie. Takéto filmy vyvolávajú iné emócie, než fikčné filmy, pretože tie poskytujú estetickú záľubu, ľudí zabávajú a vyvolávajú estetické emócie.

Film *Sila ľudskosti – Nicholas Winton* je okrem toho, čo už na jeho adresu bolo povedané, aj vhodným prostriedok rôznych diskusií, ktorých cieľom je rozvíjať a upevňovať kritické myslenie, vlastný kritický názor, ktorý neraz môže stáť v opozícii väčšinovému názoru. Ved' keby sa Nicholas Winton riadil len názormi iných, neangažoval by sa v záchrane židovských detí z Československa, a svoju nečinnosť by mohol ospravedlniť tým, že by povedal: Nikto nič nerobí, prečo by som mal práve ja niečo robiť? A neskôr by mohol alibisticky hovoriť: Taká bola doba, čo som mohol robiť?

Záver posudku je jednoznačný. Dokumentárny film *Sila ľudskosti – Nicholas Winton* jednoznačne odporúčam využívať v pedagogickom procese, pretože dokáže osloviť detského diváka, umožní mu empaticky sa vcítiť do postavenia ubližovaných, sympatizovať s postavou, ktorá koná dobro. Film rozvíja historické poznanie o tejto dobe a upevňuje kritické myslenie.

V Bratislave 7. 6. 2017

prof. PhDr. Peter Michalovič, PhD.